

TÍÐARGREIN

Karaktermorð fyri almennar licenspengar?

Við jøvnum millumbilum koma »nýggjar avdúkingar« fram í skattamálinum hjá Eik. Verða »avdúkingarnar« kannaðar nærri sæst, at talan er heldur um kreativ journalistiskt scoop, tí aloftast er einki nýtt aftan fyri søguna. Tað er sjálvandi mark fyri, hvussu ofta mann kann kóka súpan av somu beinum

Símun Absalonsen Statsaut. revisor

Men miðlarnir royna at halda liv í skattamálinum. Henda miðlaðón tykist at hava kravt sitt. Stjórin í tryggingarsamtakinum fór úr starvi, og Taks fær áhaldandi ákoyringar fyri sitt »dugnaloyssi«. Taks og Betri samtakið eru vígað av Kringvarpinum, og skotsmálið, tey hava fingið, hevur verið eirindaleyst. KVF ætlar møgulega at halda á, inntil høvdið á Taks stjóranum verður serverað á fati. Tá kann

Eyðun Mørkøre, stjóri í Taks

fjórða statsmaktin rætta ryggin og vísa á, hvønn týðning vakthundurin« hevur í okkara fólkaræði.

Men ein eftirmeting manglar í øllum ruðuleikanum, tað er leikluturin hjá KVF. Hevur stovnurin í hesum máli livað upp til ásetingarnar í Kringvarplógini um sakligan og óheftan tíðindaflutning?

Tað er alment kent, at fjølmíðlar í Vesturheiminum eru í kreppu. Talan er um bæði álitiskreppu (etikkur), figgjarlíga kreppu (tíðindi ferðast í dag bæði skjótt og ókeypis) umframt eina professións-kreppu, av tí at tað ikki er marknaðargrundalag fyri eins nógvum journalistum í dag sum áður. Kanningar vísa, at í dag eru sosialir miðlar fremstu veitarar av tíðindum – serliga millum tað yngra ættarliðið. Harumframt koma netportalar og bloggar. Loftmiðlar sum útvarps- og sjónvarpstíðindi missa marknaðarpart hvønn einasta dag, og fjórða statsmaktin noyðist at ásanna, at hennara vald lutvíst hevur flutt seg yvir til aðrar meinings-skapandi m i ð l a r sum Facebook o. l. Onkuntið verður Facebook skírt at

Tá ið Súi Schwartz Jacobsen vitjar í stjórvarpstovni minnir tað um eitt slag av 3. grads forhoyring...

vera »fímta statsmaktin«.

Tann fjarandi áhugin fyri loftbornum tíðindum hevur fært við sær, at hesir miðlar eru vorðnir meira harðmæltir, meira ágangandi og minni sakligir. Etikkurin á sosialum miðlum hevur ávirkað teir siðbundnu loftmiðlarnar og skapt eitt moralskt fall. Hetta viðganga journalistar í grannalondum okkara eisini blankt.

Heldur ein rong søga enn ongin søga

Miðlar merkir vald. Og valdsbýti er neyðugt í einum framkomnum samfelag. Men har sum vald er, er eisini vandin fyri valdsmissnýtslu. Journalistiskt nærlagni og óheftni eru dygdir, sum eiga at virðast í einum framkomnum fólkaræði. Men eins og knívirurin kann vera gagnligur í hondini á røttum persóni, so kann mikil skaði standast av, at knívurin kemur á skeivar hendur.

Fyri nøkrum árum kom eg í prát við ein vælútbúnan og royndan journalist. Hetta var beint eftir at útvarpið í »prime time« tíðindum hevði framt eitt grovt karaktermorð á ein navngivnan persón. Journalisturin segði, at tað var altíð trupult at stýra gøluhungrandi journalistum, ið aloftast kenna tað sum sína skyldu, at bordreiða við eini »góðari søgu«. Og

moralurin tykist vera: heldur ein rong søga enn ongin søga.

Soleiðis síggi eg gongdina í hesum máli Skattamálið hjá Eik hevur havt mín áhuga frá fyrsta degi. Tað er ikki tí at eg havi parthallar kenslur móttvegis Eik ella Taks í hesum máli. Áhugin er reint fakligur. Tær mongu gøluhendur »Breaking news avdúkingar« í Sosialinum og in.fo, ella subjektivu dokumentarsendingarnar hjá KVF, hava ikki stórvegis áhuga í minari verð, men bert turr skattateknisk fakta.

Eik fór av knóranum í 2010 og varð loftað av Figgjarligum Støðufesti. Nýtt felag varð stovnað, og bankin verður ríkin víðari. Tann nýggi bankin hevði eitt tap í samband við yvirtøku – nettoaktivini vistu ca. 477 milliónir minus.

Nýggi Eik vil kanna sær hetta tap sum skattafrádrátt í einum, helst grundað á §31 í skattalógini. Men Taks sigur »Nei«. Eingin greið regla í føroysku skattalógini noktar ella

heimilar beinleiðis slíkum frádrátti. Taks sigur hinvegin, at nettoaktivini eru umfatað av good-will ásetingini í skattalógini (§35a) og biður tí Eik um at viðismeta good-will. Her er sostatt lagt upp til eina telving millum Taks og Eik um virðisásetan av good-will. Og virðið liggur fyribils á einum skala millum 0 og 477 mió kr.

Eik eigur fyrsta leik í talvinum, og bankin kannar sær við fyrsta leikinum hægst hugsandi good-will, sum svarar til nettoaktivini ella Taks. Øll sum kenna eitt sindur til skattarætt vita, at ein avgreiðsla av eini sjálvuppgávu er ikki tað sama sum ein blástempling av eini sjálvuppgávu. Í 2017 ger Taks sína egnu eftirmeting av sjálvuppgávuni hjá Eik. Tað er áhugavert at staðfesta, at Taks framvegis heldur fast

við, at nettoaktivini eru umfatað av good-will hugtakinum í skattalógini (§35a). Kortini metir Taks, at good-will í hesum ítøkiligari virðisleysst. Grundgevingin hjá Taks er, at 70% av partabrøvunum í Eik vórðu seld »bíliga« í friari sølu til tryggingarsamtakið í 2011. Út frá hesi sølu »lesur« Taks good-will marknaðarvirði bankans at vera virðisleysst og sendir Eik ætlanarskriv. Isolerað særð gevur hugtakið null-goodwill roknskapartekniskt onga meining, tí eitt good-will upp á null er einki good-will. Men ein útsøgn má altíð lesast skiljast í tí konteksti hon er søgd.

KVF hevur áhaldandi við speisemi útstillað og niðurgjørt Taks stjóran, m.a. av útsøgnini um fiktiva heitið »null-goodwill«. Men í tí konteksti Eyðun Mørkøre umrøður null-goodwill, gevur hugtakið avgjört meining, av tí at talan er um virðistest av

TÍÐARGREIN

...men tá Jørn Astrup vitjar sjónvarpinum eru sjónvarpsfólkini smílandi og hugtikin av honum, heldur Símun Absalonsen

einum møguligum good-will. Men kontekstin leggur KVF ikki í, tí tað kann jú spilla »ta góðu søguna«.

Telvingin er nú í gongd. Eik sigur 477 mió, meðan Taks sigur 0. Sum eygleiðari haldi eg, at báðir partar hava flutt tveir skilagóðar leikir. Eik verjir síni sjónarmið og egináhuga, og Taks verjir áhugamálini hjá landskassanum.

Sjálvmál

Men nú eigur Eik næsta leikin. So hendi tað lögna, sum mangur við mæð og kanska Taks eisini hevur undrast á. Eik letur ætlanarskrivið frá Taks vera seinasta orðið og velur ikki at gera meira við málið. Avgerðin frá Taks, um null-goodwill, fær tí skattligan rættarvirknad, og málið er endað. Eik rindar tiskil eina skattarokning uppá 37 mió. kr. og missir samstundis rætt til ein framtíðarfrádrátt. Eitt framhald av telvingini hevði, um ikki semja fekst, farið víðari sum kærumál og síðani til dóm-

stólarnar. Hvat úrslitið tá hevði verið er og verður ein hypotetiskur spurningur. Men málið endaði við eini fyrisingarligari avgerð, sum skattaborgarin (Eik) valdi ikki at kæra víðari.

Tann stóri spurningurin fyri okkum uttan fyri síðulinjuna er: Hvi gavst Eik við

Tá Súi ella Eyðun hava vitjað sjónvarpsstovuna minnir pallurin mest um ein krígsrætt. Men tá Astrup vitjar, er seancan ein heilt onnur. Nú eru sjónvarpsfólkini sera blíð, smílandi og hugtikin av Astrup

telvingini? Hvi ikki fakliga grundgeva fyri einum good-will-frádrátti upp á heilt ella lutvísan part av 477 mió? Tað skortaði avgjört ikki um mong í Føroyum, ið hava ráð at keypa ein banka fyri ½-1 milliard kr., og Figgjarligt Støðufesti leitaði í Føroyum eftir einum keypara til bankan. Eik hevði sera góð kort í hondini at grundgeva eitt rímligt good-will og kundi avgjört givið Taks mótspæl.

Og tað átti ikki at verið trupult hjá Eik at sannført Taks,

will áseting, og hesar ásetingar kundi Eik brúkt. Avlop bankans seinastu árin og vinningsevni bankans eru eisini viðkomandi, tá metast skal um good-will. Og partabrævasølan (70% av Eik partabrøvum) í 2011, sum Taks brúkar sum grundgeving fyri null-

kærustovnin, dómstólin o.o. um, at tað er ikki virðisleysst fyri ein banka, á sjálvum stovningardegnum, at fáa 40% av Føroya fólki sum kunda. Ein slíkur kundahópur uppfyllir øll skattateknisk krøv fyri at vera umfatað av good-will hugtakinum. Ein vælkend definitión av eini

bankin sjálvur. Men eg kann ímynda mær, at bankin var vorðin so troystur av allari miðlaðsingini, at hann nú vildi hava frið um málið. Og Eik hevur helst hildið seg kunnað góðið seg til henda friðin. Men tað er ikki alt, ið kann keypast fyri pening. Og her hevur bankin verið bæði góðvarin og bláoygdur. Um Eik metti, at hann kundi keypa seg til positiva umrøðu við at leggja 37 mió í landskassan og sleppa rættarkravinum um good-will frádrátt, so mistók bankin seg stórliga.

Sum takk fyri sína »vælvild« fekk bankin ringast hugsandi reklamumu og slapp enn tá at betala eina tví-sífraða milliónaupphædd fyri ta útspringing, ið bankin sjálvur bað um. Eik kriminaliseraði seg sjálvan og legði seg flatan. KVF nýtti hetta høvið at trampa á Eik. Bankin hevur her víðist helst framt størsta PR sjálvmál í føroyskari vinnulívssøgu. Tað hevði neyvan blivið nøkur lögfrøðilig kanning og enn minni kannað politimál, um bankin hevði valt at »telvað víðari« við sínum rættarkravi um good-will áseting. Men Eik liggur nú sum hann hevur reitt. Óteljandi ferðir hevur kringvarpið endurtikið, at Eik roynði at fáa frádrátt fyri nakað, sum bankin ongantíð hevði rætt til. Men veruleikin er ein annar, og veruleikin broytist ikki, uttan mun til, hvussu ofta tey ósonnu tíðindini verða endurtikin.

Hvør snýtti hvønn?

Tað er greið ábending um, at Eik hevði rættarkrav upp á ein munandi good-will frádrátt av neyvt ókendari stødd, men bankin lat sjálvboðin henda rætt frá sær í fyrisingarligu telvingini við Taks. Hvussu stórus frádrátturin hevði verið er óvist, men út frá teimum úrslitum, bankin hevur havt og teimum leiðreglum, ið TAKS hevur ásett, hevði good-will virðið neyvan verið lægri enn 300 mió kr. Men tá ósing kemur í eitt mál, so hvørur vanligt vit og skil, og so vendist ikki aftur.

Sum eygleiðari dugi eg als ikki at siggja, at tað er Eik sum hevur roynt at snýtt landskassan. Tað er helst rættari at siga, at tað bleiv landskassin, sum loksins

»snýtti« Eik. Min fatan av hesum máli er sostatt beint øvugt av tí mynd, sum KVF hevur givið Føroya fólki. Nú ljóðar, at støða skal takast til, um Eik skal hava bót fyri at hava snýtt seg sjálvan, og um KVF skal hava journalistiska virðisløgn fyri sín óvanliga subjektiva leiklut í hesum máli. Skattamálið tykist at hava flutt seg yvir í tað absurda og komiska.

Tvær pallmyndir

Onkuntið hava fyrrverandi Eik bossarnir Jørn Astrup Hansen og Súi Schwartz verið gestir í sjónvarpsstovuni. Viðferðin av hesum monnum og samanbering av hesum samrøðum minnir ikki sørt um journalistikkini hjá litríku talbloidpressuni við ávikavist hugnaþráti og avhoyringum. Og her haldi eg, at okkara public service stovnur ger sær fyri skommum. Tá Súi (ella Eyðun Mørkøre) hevur vitjað sjónvarpsstovuna, minnir pallurin mest um ein krígsrætt – eitt slag av 3. grads avhoyringum. Men tá Astrup vitjar, er seancan ein heilt onnur. Nú eru sjónvarpsfólkini sera blíð, smílandi og hugtikin av Astrup. Her er eingin avhoyring, eingin avbróting, ikki ein einasti kritiskur spurningur, men bert bleytir leiðandi spurningar og rósandi viðmerkingar til gestin.

Viðmerkingar, sum skulu staðfesta ta mynd, sum tann »óhefti« KVF stovnurin hevur avgjørt, skal vera tann einasti og endaligi »sannleikin« í hesum máli. Hetta »public service« kommersið fyri opnum skermi er ein undirmetan av øllum sjálvstøðugt hugsandi føroyingum - ein forðummilisprosess fyri almennar licenspengar.

Eg havi trupult við at siggja, at Eik ella TAKS fyrisinging hava forbrotið seg í hesum máli. Einasti aktørur sum, eftir míni metan, heilt greitt fremur lógarbrót er KVF. Stovnurin tykist at hava gloymt, at § 10 stk. 1 í kringvarpslógini - skyldan at veita sakliga og óhefta upplýsing - framvegis er í gildi.